

De verdringing

Columns - 27 februari 2018 - Auteur: Merlijn Schoonenboom

Het is de laatste plek waar ik het had verwacht. Op een redactiefest van een Berlijns cultureel tv-programma zegt een tekstschrijver tegen me dat het toch eigenlijk 'héél goed is dat de huizen in Berlijn steeds duurder worden'. Ik ben verbijsterd: want naast de afwijzing van het rechtspopulisme is er eigenlijk maar één thema waarover men het hier in progressieve kringen roerend met elkaar eens is - en dat is hoe vreselijk de 'gentrificatie' is.

'Gentrificatie' is een begrip dat pas sinds kort ook in de Nederlandse media gebruikt wordt. Men doelt dan op de zogeheten 'bakfietsmoeders' en de dure biologische winkelketens die de laatste jaren van voormalige Amsterdamse volkswijken als De Pijp en de Kinkerbuurt bezit hebben genomen.

In Berlijn gaat het begrip al minstens vijftien jaar mee, en daar is de opwinding over de *Gentrifizierung* beduidend emotioneler. Eigenlijk betekent het sociologisch gezien heel neutraal 'de opwaardering van een buurt'. Maar ik heb er uitsluitend demonstraties, schuimbekkende woede en hoogoplopende discussies tégen gezien.

Het thema werd tot voor kort namelijk bepaald door de mening van linkse groeperingen erover. Want hoezo 'opwaardering'? De intocht van de 'gents', de rijkere, zorgt ook voor 'verdringing' van de oorspronkelijke bewoners, van oer-Berlijners, arme Turkse families en de oud-strijders van de kraakbeweging uit de jaren tachtig.

Eerst groeide het voormalige Oost-Duitse stadsdeel Prenzlauer Berg uit tot hét symbool van hun woede over deze verdringing. Daar was de oorspronkelijke DDR-bevolking in een decennium tijd haast compleet vervangen door types uit München of Stuttgart met goede banen. Aangetrokken door de dynamiek van de nieuwe hoofdstad, lieten ze de *Altbau* renoveren en maakten van een voormalige alternatieve wijk een luxe stadsdeel.

‘Scheiß-Yuppies’ stond laatst op onze huizengevel gesprayed
Maar sinds een jaar of vijf stijgen de huren zelfs in de laatste rafelige delen van 'Kreuzberg 36', het voormalige krakersbastion met zijn grote Turkse

gemeenschap, tot ongekende hoogten. Daar worden de huizen opgekocht door vaak onduidelijke conglomeraten uit het buitenland, en de huurprijzen stijgen met 15 tot 20 procent per jaar. "Nergens in het land stijgen de huren zo sterk als in Berlijn", schreef Die Zeit onlangs, "en nergens in Berlijn stijgen ze zo zeer als in Kreuzberg."

De woede tegen de nieuwkomers die voor deze ontwikkeling verantwoordelijk worden gehouden, is voelbaar. De hoogtijdagen van de 'anti-Zwabengraffiti' op de Prenzlauer Berg, gericht tegen de nieuwkomers uit het welvarende gebied rond Stuttgart, mag dan weer voorbij zijn, maar in mijn eigen deel van Kreuzberg is de woede springlevend.

De vreemdelingenhaat van links richt zich hier vooral op de 'Beier', die andere 'rijke Zuid-Duitser'. Maar ook op mijzelf, omdat ons huis een tijd lang het enige graffiti-vrije en gerenoveerde pand in de rij was. 'Scheiß-Yuppies', zo stond laatst weer op onze huizengevel gesprayed, waarbij mijn bescheiden freelancers-inkomen blijkbaar niet ter zake doet.

En nu zegt ineens een tekstschrijver, links en ook nog eens oer-Berlijner, dat het eigenlijk wel goed is, dat we zijn gekomen. Zijn motivatie is daarbij eigenbelang. Hij vindt de kwaliteit van de creatieve productie in de stad namelijk niet goed genoeg. En hij zegt: "Dat hoefde vroeger ook helemaal niet, want de huren waren zo laag en de subsidies zo hoog, dat eigenlijk niemand zich echt hoefde in te spannen."

Dat is nu anders, zegt hij. De concurrentie is op zijn werkgebied groot geworden. Netflix heeft net zijn eerste Duitse serie geproduceerd. Dat betekent dat er meer te doen is én er komt meer concurrentie, zelfs vanuit het buitenland. Om dan ook nog die nieuwe huur te betalen, moet je dus heel goed zijn. Met als resultaat, hoopt hij, betere films en series - waarin hij zelf natuurlijk een flink aandeel denkt te hebben.

Ik geef toe: het klinkt als een verademing, deze voor Berlijnse begrippen wel erg politiek-incorrecte manier van marktdenken. Er zit alleen één klein haakje aan. Zelf heeft de tekstschrijver nog net vóór de grote prijzenstijging vijf jaar geleden zijn appartement gekocht. In vergelijking met degenen die dat niet hebben gedaan, zal de grote concurrentie-slag voor hem dus beduidend aangenerender verlopen.

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/24954/de-verdringing>